

PREMIS LITERARIS HOMILIES D'ORGANYÀ 2018

Francesc Roma ● Josep Colom ● Miracle Sala
Marc Cerrudo ● Pere Guixà ● Cristina Álvarez Roig

PREMIS LITERARIS HOMILIES D'ORGANYÀ
2018

DIVERSOS AUTORS

PREMIS LITERARIS
HOMILIES D'ORGANYÀ
2018

Premis Literari Homilies d'Organyà 2018
© dels textos: els seus autors
© de la present edició: Ajuntament d'Organyà

Primera edició: setembre de 2018
Fotografia de la coberta. *Història*, d'Àngels Díaz
ISBN: 978-84-09-03667-7
Dipòsit Legal: L 178-2018
Imprès a Lleida

És prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment sense la prèvia autorització de l'editor

Presentació

El llibre que teniu a les mans conté les obres guardonades en els **Premis Homilies d'Organyà** corresponents a l'any 2018. Hi trobareu els relats guanyador i finalista del premi Pirineu de narració literària, els relats guanyadors dels premi Lletres de Dones, Joves Autors i Germans Espar i Tressens i el poemari guanyador del premi Josep Grau i Colell. Enguany han estat 193 els originals presentats a concurs en el conjunt del premis, una participació mai assolida anteriorment, fet que ve a corroborar el prestigi dels premis i l'interès dels autors a participar-hi.

Organyà, referent de primer ordre en la història de la llengua catalana, acull amb entusiasme els premis que porten els nom de les cèlebres *Homilies* que l'historiador Joaquim Miret i Sans va descobrir, el 1905, a la rectoria de la vila. Vuit segles després d'aquell manuscrit, la llengua catalana, malgrat els atacs de què ha estat víctima al llarg dels temps, continua ben viva en l'escriure, el llegir i el parlar de la gent. El català és la llengua literària amb que s'expressen els gairebé dos-cents autors i autores que han participat en aquests premis i que han enviat les seves obres des d'Andorra, les illes Balears, Catalunya i el País Valencià. És la llengua vehicular a l'Escola Catalana, integradora i oberta alhora. És

la llengua de l'administració nacional, territorial i local. I, sobretot, és la llengua d'ús quotidià al cafè, a la plaça, a l'ateneu..., allà on hi hagi gent amb ganes de comunicar-se. Organyà i les entitats convocants dels premis hi aporten el seu petit gra de sorra.

Els premis literaris Homilies d'Organyà s'encardinen amb la Fira del Llibre del Pirineu, que se celebra a la vila el primer cap de setmana de setembre. És la trobada d'escriptors, il·lustradors, editors, llibreters, bibliotecaris, arxiviers... i, naturalment, lectors del territori i d'arreu en el marc del centre històric de la població i a recer de l'església col·legiata de Santa Maria, testimoni de les *Homilies*.

Els jurats dels premis literaris Homilies d'Organyà han estat formats per les persones següents:

Premi Pirineu de narració literària: Isidre Domenjó, Antoni Fiol, Alexandra Grebennikova, Andrés Luengo i Roser Pubill.

Premi Josep Grau i Colell de poesia: Joan Graell, Jaume Invernón, Marta Jordana, Enric Quílez i Elisabet Segura.

Premi Alt Urgell de joves autors: Pepita Clop, Ester Farran, Albert Galindo, Eva Múrica i Eva Serra.

Premi Lletres de Dones de relats curts: Txema Díaz Torrent, Dolors Espluga, Roser Guix, Anna Martí i Rosa Talamàs.

Premi Germans Espar i Tressens de relats viscuts: Jesús Babià, Joan Obiols, Carme Puig, Conxita Rabasa i Carme Ribó.

Els premis literaris Homilies d'Organyà es completen amb el **Premi Albert Vives de periodisme** a la trajectòria professional, que atorga Òmnium Cultural Alt Urgell.

Índex

<i>Al final del camí</i>	
Francesc Roma	9
<i>L'encortador de llops</i>	
Josep Colom	33
<i>Íntima herència</i>	
Miracle Sala	55
<i>Crit sord</i>	
Marc Cerrudo	66
<i>La Baladrera</i>	
Pere Guixà	69
<i>L'intacte instant del vol</i>	
Cristina Álvarez	77

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

AL FINAL DEL CAMÍ

Francesc Roma i Casanovas

Obra guanyadora

Després de superar la carregosa pujada, el nostre home va arribar al coll. Feia un aire càlid, però, tot i això, li venia de gust girar-s'hi de cara després d'haver superat aquella pujada. Enrere havien quedat un miler de metres de desnivell i quatre llargues hores de carregosa pujada. I moltes altres coses: una família que ja no ho era, una dona que havia desaparegut, un fill que l'havia deixat marxar, i aquell autobús tronat que feia la línia Barcelona-Vall d'Aran on tot havia començat.

Era a l'inici de l'estiu quan el nostre home va preparar la seva motxilla a consciència. Hi va posar tot allò que més s'estimava, el mínim i l'imprescindible per poder seguir vivint en plena llibertat. Tot va començar com unes simples vacances a la muntanya. Havia dit que aniria cap a l'oest, en direcció al mar, seguint la carena pirinenca. Si arribava al Pirineu Central s'hi entretindria una mica per recordar altres temps, quan era més jove i les cames no es queixaven com ho havien fet en aquella carregosa pujada. Quatre llargues hores hi havia estat, i n'estava content, tot i que sabia que en una altra època n'hi hauria estat la meitat. Però ho duia força bé —o això es pensava, el nostre home— això de “la deca-

dència pròpia de l'edat". Era un eufemisme per no haver de dir que s'havia fet vell, que les cames li pesaven, que tot sovint li feien mal i que si s'hagués deixat endur, segurament hauria acabat assegut en una cadira de rodes en qualsevol residència geriàtrica. Entre això —la cadira de rodes símbol de la decadència— i la revolta absurda d'en George, havia triat una tercera via. Ni cadira de rodes, ni rendició incondicional; ni decadència acceptada ni suïcidi encobert.

Havia decidit que si havia de morir, preferia fer-ho estant de vacances. I que volia que allò succeís allà, entre els paisatges que havien vist créixer la seva joventut. Moltes de les valls per on havia passat conservaven el mateix aspecte de dècades enrere, certament. Però ell sabia que, en els darrers anys, tot era molt més a prop del món urbà, que els fils invisibles dels telèfons i els guiatges electrònics del GPS que duia en el seu aparell el tenien constantment connectat amb la resta del món. Amb els seus familiars i amb els seus amics. De tant en tant havia donat senyals de vida a la seva família, els justos i necessaris perquè no es pensessin que els havia abandonat o que havia marxat perquè, entre tots, l'havien fet sentir una mica abandonat. I els amics feia setmanes que no preguntaven, perquè —amb aquella edat— cadascun d'ells tenia la seva feina. Qui no tenia un all tenia una ceba, o dues, ja ens entenem.

En arribar dalt de la carregosa pujada es va asseure sobre un bloc de pedra al costat del camí. Feia un ventet discret i càlid, però com a mínim alguna cosa es movia al seu costat. Durant la pujada tot semblava ensopit, com si hagués estat glaçat dins d'una bossa d'aire calent. L'estiu s'anava escalfant a còpia de raigs de sol reverberats per rocs com

aquell on ara descansava, repartits en tarteres i recoberts de líquens seculars. Era migdia passat. Com cada matí, els núvols de l'alba s'havien anat fonent fins que sobre les deu el cel havia quedat ras. Era el moment en què l'aire era més diàfan, que la visibilitat era més gran. A partir de llavors, anirien apareixent petits nuvolets de cotó-fluix sobre l'atzur celeste. La força del sol començaria a sentir-se a les valls, mentre aquelles petites taques blanquinoses anirien creixent imperceptiblement. Cada dia era el mateix.

Passada l'hora de dinar, els núvols ja eren prou grans com per començar a mostrar-se preocupants. Era qüestió d'hores que fessin el canvi. Si el dia era prou estable, acabarien desapareixent i deixarien una tarda de cel encalitzat i d'aires enganxifosos, humits i càlids. Però si es donaven les condicions necessàries, aquells nuvolets que havien començat com a simples taques blanques insignificants retallades contra l'atzur celestial, seguirien creixent i, poc a poc, esdevindrien, primer marronosos, i finalment, foscos com la gola d'un llop. De sobte —si tot això passava— el nostre home sentiria un aire humit esvalotar-se al seu costat. No seria un aire mansoi com el que acaritava la seva cara al final de la carregosa pujada, sinó un aire impetuós, que empenyeria masses d'humitat cap al cel. En la seva cursa frenètica, l'aire duria aquelles gotes d'aigua fins a altures on faria molt, molt fred. Es condensarien i començarien a caure amb virulència. Darrere d'alguna muntanya se sentiria un terrabastall i al cap de pocs segons el cel, fosc i negre, seria solcat per descàrregues elèctriques.

Si això darrer hagués passat, el nostre home hauria passat por, molta por. Sabia per experiència que se li haurien

erichat els pèls dels braços i de les cames i que hauria sentit la por a la seva panxa. La fresa dels trons, la lluentor entretallada dels llamps, la humitat que fuetejaria la seva cara atjada pels vents de convecció seria una experiència digna del millor Romanticisme, però el posaria —un altre cop— cara a cara amb la mort. Per uns moments es veuria confrontat amb la força dels elements, amb la natura desbocada, i —per uns minuts— tindria clar que tindria les de perdre. Per molt que trobés algun penya-segat on arrecerar-se o una balma on buscar refugi, el so del tro i l'espurnejar dels llamps li recordaria la fragilitat humana enmig d'aquell paisatge. En pocs minuts caurien una gran quantitat de litres d'aigua i començarien a córrer pendent avall tot buscant el camí més fàcil. Només s'aturarien quan arribessin a algun d'aquells llacs que, des del cim de la carregosa pujada, podia distingir com si fossin a sota dels seus peus.

L'home convertit en tempesta per un moment

Aquell dia, però, era poc probable que l'espectacle de foc i soroll es tornés a representar. Ahir havia plogut de valent, havien caigut centenars de llamps i trons i tot plegat l'havia enganxat a mitja pujada, gairebé arribant al coll. El coll era el lloc més perillós de tot l'itinerari que havia de fer i havia de ser justament allà que l'enxampés la tempesta. I ell —ara ho veia ben clarament— havia estat prou capsi-grany per seguir pujant, tot i haver vist que aquells nuvolets traïdors disfressats de cotó-fluix continuaven engreixant-se per moments. Així havia arribat a un centenar de metres per sota del coll, i allà es varen trobar ell i ella.

La natura desfermada l'esperava prop del coll. Tenia preparat un festival de llum i soroll com poques vegades havia vist. I, quan va començar la magistral i secularment repetida representació del seu poder, el nostre home es va adonar que no havia d'haver pujat tant. Allà dalt, prop del coll, era un blanc perfecte per a qualsevol llamp. La seva motxilla era plena de material electrònic i d'objectes de metall. La seva roba espurnejava, carregada d'electricitat estàtica. Tot podia esclatar en qualsevol moment. Va mirar el coll i, acte seguit, el fons de la vall per on venia. I es va adonar que no tenia passat: una boira baixa havia tapat la canal per on s'havia enfilat. Només un corriol que es perdia enmig de la tartera, just on la boira es difuminava i es barrejava amb el blanc de les roques calcàries despreses d'aquells cingles, li recordava que tenia un passat, però que li volia negar. Només podia seguir endavant, amunt, arribar al més aviat possible al coll i, un cop a dalt, emprendre la baixada cap a l'altre costat.

Corria tant com podia —que era un percentatge molt petit del que a ell li hagués agradat— costa amunt. Mentre la seva roba seguia espurnejant, va sentir el primer tro a la llunyania. I el va sentir retrunyir i rebotar de vall en vall, de cingle en cingle. El seu soroll anava i venia en un joc de sons estereofònics. Tan aviat semblava que l'espetec pujava de la vall com que baixava dels cims que el rodejaven però que no podia veure. Era ja enmig de la boira. Tot havia passat en qüestió de segons i fins i tot el coll li era negat. Si no l'hagués vist minuts abans, hauria desistit de seguir pujant, però ara, enmig de la boira, sabia que havia de travessar aquell fantasma blanquinós que provava d'aïllar-lo del món.

Si tenia cap mena de dubte, li va passar de cop quan un tro sec, acompanyat d'un flaix enlluernador, li va recordar la precarietat de la situació en què es trobava. Més que mai va entendre que allà on era, en aquelles condicions, només l'atzar podia estalviar-li un mal final. L'atzar i sortir-ne com abans millor.

Va seguir pujant instintivament, guiat només per algunes pedres que semblaven indicar un camí, i quan li va semblar que el terreny començava a planejar, va sentir un altre tro sec. Va ser poc després de veure el llamp. Va brillar tan fort que li va semblar que el veia caure en una punta no massa llunyana i va entendre que finalment s'havia convertit —ell mateix— en part de la tempesta. El vent li llençava galledades d'aigua a la cara i anava xop; grosses pedres de glaç queien al seu costat i mirava de tapar-se el cap amb les mans. Va mirar al seu voltant, pensant que no hi veuria res i, quan ja es veia perdut, va adonar-se que el que havia perdut era el camí que seguia. Era enmig d'una tartera i no sabia cap on anar. Seguia tronant i llampegant, però ara la tempesta s'havia desplaçat una mica i ell s'havia adaptat als seus crits. La pedregada anava creixent i ell corria sense saber cap a on anava.

Finalment es va trobar sota un penya-segat de roca calcària blanca. S'hi va arrambar, com si fos un líquen o una paparra que volgués establir-se en aquell clap rocallós. Seguia mullant-se, però com a mínim podia esquivar les pedregades. Estava mort de por, no cal amagar-ho.

La tempesta va tornar cap al lloc on ell era. L'home cada cop se sentia més fred i humit. L'aigua li havia entrat dins de la capelina, que el vent havia fet voleiar i que ja no ser-

via per protegir-lo. Varen caure un parell de llamps molt a prop seu, i el soroll sec el va fer pensar que algú estava dient el seu nom: havia arribat la seva hora. Va tancar els ulls per no veure la resplendor elèctrica de les centelles que sentia que queien pertot arreu. Quiet, amb els ulls tancats, va deixar que passés el temps fins que va notar que la pedregada s'aturava, que l'aigua cada cop era menys persistent i, quan va obrir els ulls de nou, va veure un forat blau al cel, just a sobre seu, arran del cingle contra el qual estava arraulit. El vent es va anar encalmant a poc a poc. I ell va recuperar la calma.

Deu minuts més tard, la boira havia desaparegut enduta pel vent que encara bufava lleugerament. La tartera era humida, les parets regalimaven aigua, en alguns llocs hi havia algun bassal, però el sol que tornava a brillar havia fet rajar les darreres llàgrimes dels ulls del nostre home. Era la segona vegada que es trobava en una situació com aquella, i tampoc aquest cop no havia tingut prou valor per mantenir els ulls oberts mentre la natura li mostrava de què era capaç. Si hagués estat creient hagués pogut pensar que havia tancat els ulls per por de trobar-se la mirada de Déu a l'altra banda del cap del núvol. Però no era per això que havia aclucat els ulls. Si hi heu estat mai, en aquesta situació, ja sabreu que era perquè havia sentit por, molta por.

Però la por —aquella por que acabava de superar— formava part d'aquell mateix paisatge. Era per trobar moments com aquell que havia decidit passar els seus dies de vacances a la muntanya.

Anava xop de cap a peus, però el paisatge tornava a ser el que havia estat abans que la tempesta esclatés. Els raigs de

sol l'escalfaven lleugerament, perquè era al pic de l'estiu. Es va treure la capelina, que el vent havia esquinçat, i va caminar fins que va entrar en calor. Tot seguia moll, el paisatge i ell mateix. Si hagués trobat un lloc eixut s'hauria canviat de roba, això si l'aigua no havia aconseguit entrar dins de la seva motxilla. Només dues hores més tard va aconseguir arribar a una cabana de pastors. Hi va entrar i va encendre una mica de foc. Per sort, els qui l'havien precedit havien deixat un feix de llenya seca dins de la cabana i no li va costar gaire que les seves mans balbes i els seus dits entumits encenguessin el foc. Li hagués agradat asseure's davant de les flames i deixar la seva ment en blanc, seguint el seu ritme capriciós. Però sabia que havia de canviar-se al més aviat possible.

Per sort havia tingut la precaució de posar la roba que duia i el sac de dormir dins d'una bossa de plàstic al fons de la motxilla. Això l'havia conservada seca. El menjar estava remollit, però entre totes les provisions que duia va trobar aquella cervesa que feia dies que arrossegava mentre esperava que arribés el moment de posar-li el punt i final. Se la va mirar i va sentir que havia arribat el moment que esperava. Allà, assegut davant del foc, en una tarda d'estiu, mentre a fora el sol s'havia encarregat d'eixugar els penya-segats i les tarteres i tot semblava un altre cop normal, el nostre home assaboria petits glopets d'aquella cervesa. Mai no li havia entrat tan bé com aquell dia. Era com si el paisatge que abans l'havia engolit a ell ara fos dins d'aquella ampolla de vidre: el microcosmos i el macrocosmos es donaven la mà i ell era el nexa d'unió entre ambdós. Li hagués agradat ser un paisatge bucòlic, però aquella vegada li havia tocat integrar-se en un paisatge agrest.

Nit d'insomni al refugi

Va arribar pràcticament xop en aquell precari refugi, una borda de pastors al capdamunt d'uns prats. La mullena de feia un parell d'hores s'havia convertit en una gran taca d'humitat que l'havia amarat totalment. Havia encès un petit foc i, a la seva escalfor, s'havia canviat de roba i ara, ja sec, se sentia diferent. Dels seus pantalons, estesos prop de la calor, en sortien corrues vaporoses d'humitat. Va menjar una mica, quatre ganyips per esperar l'hora de sopar, i després va sortir a fora a buscar aigua a la font i una mica més de llenya. Va caminar durant uns deu minuts fins que va trobar un parell de branques que li servien per atiar el foc i les va arrossegar fins a la porta de la barraca.

De nou a dintre, es va sentir cansat i va decidir ficar-se dins del sac. Havia decidit que faria nit en aquell refugi i, per tant, si ningú no l'anava a molestar, podria tenir una llarga nit reparadora. Com a mínim això es pensava, el nostre home. Perquè la veritat va ser que quan duia un parell d'hores —potser encara no— de son, va sentir que el seu cos es despertava i es va adonar que el seu cervell havia seguit funcionant durant tota aquella estona. Se sentia cansat, més que quan havia aclucat els ulls, però no podia tornar a dormir. El foc s'havia apagat i enmig de les ombres d'aquella cabana de pastors els seus records es barrejaven amb les seves esperances, en una mena de dansa sense fi. Havia recordat l'estridència dels trons i la claror blavosa dels llampecs que havia presenciats no feia massa hores. Sí, havia sentit por, por de debò. Una por que ja mai no oblidaria, com no havia oblidat aquella altra tempesta que —quan era

jove— l’havia enxampat a la vall de Benasc. Potser el temps l’havia esbravada una mica, en aquella tempesta, perquè ara li semblava una burda caricatura de la que havia viscut poc abans. Per l’esclatxa que deixava el porticó de la finestra veia la claror de la lluna, que ja devia fer la seva darrera passejada per aquelles valls. Va notar que ja no sentia fred i va pensar que era al pic de l’estiu. El fred que la tempesta d’aquella tarda havia escampat una mica pertot arreu, s’havia anat desdibuixant i, empès pel front càlid, s’havia anat esvaint. A fora els grills cantaven i el nostre home va tenir ganes de sortir a escoltar el seu concert ancestral.

Va agafar el seu anorac i es va abrigar. Només d’obrir la porta va poder veure un paisatge lunar format per clapes de pedres blanquinoses tacades de petits prats que es perdia a la llunyania. La Lluna l’il·luminava i li donava un aspecte irreal. Es va asseure en un repís pedregós que hi havia al costat de la porta mentre esperava que els seus ulls s’acostumessin a la nova longitud d’ona de la llum que ho envaïa tot. Quan havia arribat, hores abans, el sol tornava a brillar i les herbes dels prats resplendien, humides, sota el sol abrasador. Ara, tot era un paisatge en blanc i negre, com de principis de segle XX. Com en una d’aquelles magnífiques fotos de l’Ignasi Canals...

Sota la màgica llum, el nostre home s’imaginava, allà, a la llunyania, que un clap de rocs era un gran llençol que amagava un tresor. Era el cau de les fades. Mai abans no ho havia acabat de veure tan clar...

Enmig de la foscor, en un paisatge en blanc i negre i sota la llum d’aquella lluna, la tercera dimensió gairebé desapareixia i les coses semblaven totes planes, com fulls de

paper o peces de roba disposades sobre un fons negre. Era en aquestes condicions que un claper de rocs podia adquirir formes encantades. Si era de color blanquinós, com en aquelles roques calcàries que el nostre home intuïa a l'altre costat de l'estany, semblava un llençol; però si hagués estat basalt o alguna roca ferruginosa hauria pensat en una manta o en una flassada. Aquella nit d'insomni la llum de la Lluna feia visibles les obres de les encantades que havien seduït tants poetes i pastors. Més amunt, camí dels cims, una de les darreres congestes, pels mateixos principis òptics, esdevenia mantell màgic de la reina del llac verdaguerià. El nostre home era lluny del Canigó, però aquest se li havia fet tan a prop, que li semblava que —una altra vegada— s'havia transportat als estanys de Cadí. Com en el Canigó verdaguerià, el que veia no se li feien congestes, sinó els mantells de les fades que dansaven a la llum de la foscor. Mantells que li serviren de veles per donar-li ales i sobrevolar tot el Pirineu que poc a poc, dia a dia, anava recorrent en aquelles vacances mal dissimulades.

Al cel, una estrella fugaç va trencar els seus pensaments, allà, sobre aquell cim sense nom per a ell. Va sentir el desig de demanar un desig i al mateix temps es va sentir estrany per desitjar allò que estava desitjant. Hagués volgut tenir temps per pensar el seu desig, però en un tres i no res s'havia adonat que la gràcia de les estrelles fugaces era que els desitjos havien de ser molt ràpids, gairebé instantanis. Era la manera de demanar el que calia demanar i de no sucumbir a les pressions de la societat que ens envoltava.

Li hagués agradat saber què demanava la gent com ell en aquelles circumstàncies. Potser demanava que aquella nit se-

rena no tingués fi. Però si aquell desig li hagués estat concedit, el seu jo més racional l'avisava que seria la fi de tot el món que ell havia conegut. La temperatura del planeta cauria en picat i les masses glaçades envairien un altre cop el Pirineu. La vall on s'havia format aquella pletiu tornaria a ser ocupada per les geleres i aquelles pedres blanquinoses, que a la llum de la lluna semblaven ovelles petrificades, tornarien a ser empeses per la força del glaç. Continuarien així el viatge que havien iniciat mil·lennis enrere, enmig d'un paisatge lunar i fred.

Només de pensar-ho, el nostre home va sentir que potser era millor que els desitjos que es demanessin a les estrelles fugaces s'haguessin de demanar sense pensar, de manera que ens agafés de sorpresa i no tinguéssim temps de desitjar res que pogués canviar la dansa de la vida que feia centúries que s'executava amb precisió maquinal.

Va sentir que ja era hora de tornar a l'interior de la cabana, i en el fons dels seus ulls es va endur aquell ramat de xais i ovelles petrificats, i el mantell de les fades. I el desig que havia demanat a aquella estrella fugaça...

A dintre, li va venir de gust fer-se una infusió, i va encendre el fogonet i se la va preparar. Una vaporosa olor de poliol va envair la barraca, com si algú en volgués prendre possessió. Havia encès l'espelma que duia per a casos com aquests, que dansava entre la foscor. Senyal que la porta no acabava d'ajustar del tot. Va mirar el rellotge i ja era molt tard, de matinada. Era, de nou, hora de provar de dormir un altre cop. Si tenia sort i podia adormir-se aviat, el dia següent tot podria ser normal; però si tardava gaire a aclucar els ulls, l'endemà no seria capaç de fer dos passos seguits sense recordar-se d'aquella nit d'insomni.

Es va ficar de nou al sac de dormir, i quan el va tenir tancat una estrella fugaç li va esquinçar el pensament. Era la mateixa estrella que havia vist minuts abans, però ara la sentia al seu interior. Aquell maleït pensament —va pensar el nostre home— havia tornat! Es penedia de no haver demanat una altra cosa, perquè ara sabia que havia iniciat un intens debat amb la font d'on rajaven tots els desitjos i totes les contradiccions del món. La societat és un sistema obert en un ambient tancat, havia explicat als seus alumnes quan encara no era el paràsit social en què s'havia convertit d'ençà de la seva jubilació. El planeta Terra era un sistema tancat, si no es tenia en compte la matèria que podien aportar els cometes i asteroides que entraven a l'atmosfera terràquia ni les escombraries espacials que hi arribaven atretes pel camp de la gravetat. Aquell món tancat depenia de l'energia que li arribava del Sol i no tenia cap més matèria que la que havia tingut des de l'inici dels temps. Només hi havia una excepció: la que podien aportar les estrelles fugaces —que bé podien ser deixalles espacials—.

Com a font de matèria, els físics i els geòlegs havien menyspreat l'aportació dels cometes, fins a considerar que el nostre planeta era un sistema tancat (és a dir, que no intercanviava matèria amb el seu entorn). Només el món occidental podia haver arribat a aquesta conclusió i, per aquest motiu, havia imaginat que dins d'aquelles restes incandescentes que entraven a l'atmosfera terrestre només hi podia viatjar matèria immaterial: desitjos.

Com a sistema tancat, el planeta Terra depenia de l'energia que graciosament li abocava el gran astre. Aquella energia era capaç de moure el món i, aquella tarda, havia

estat capaç de canviar la faç d'aquella muntanya que acabava en un coll al capdamunt d'una canal atarterada. Aquella energia, concentrada en un únic punt, hagués pogut canviar la dinàmica de tota la zona, però per sort havia estat força ben repartida. De tota manera, a la nit, l'energia que seguia irradiant l'astre rei arribava a aquells indrets en forma de llum blavosa, amb una denominació d'origen diferent: llum lunar. Una llum feta de retalls d'energia negada a la meitat fosca del planeta. Una llum que permetia que la incandescència d'una deixalla espacial es convertís en una font de desitjos, i que transvestia els paisatges subalpins. *Et in Arcadia, ego*, es va dir el nostre home poc abans de tancar els ulls.

La gran decisió

Aquella nit en aquell refugi, el nostre home va prendre la gran decisió: la vida era un sistema tancat dins d'un món també tancat i, per tant, calia viure-la amb plenitud. Des que s'havia jubilat que havia fet el que li havia vingut en gana. Estava prevengut que la jubilació podia ser per a ell una mena de nova forma d'esclavatge i, per aquesta raó, havia prevengut el seu fill que ell —arribat el moment del *retiro*— no es convertiria en el cangur de ningú. Hi-hi, ha-ha, riures burletes i tot el que vulgueu, però, per molt que m'estimi el meu net és el teu fill —li havia dit el dia del sopar de Nadal.

Hi-hi, ha-ha, com si l'avi de sobte s'hagués tornat boig...

Però aquella nit, en aquell refugi, després de l'experiència d'aquella tempesta, tenia clar que s'hauria tornat boig si no hagués pres la decisió encertada. La gran decisió.

Tindria repercussions fins al darrer dia de la seva vida, però estava decidit a tirar endavant. Així que va enviar un missatge al seu fill i li va dir que havia decidit prorrogar les seves vacances al Pirineu. Li va dir que havia arribat sense contrarietats al Pirineu Central i que se sentia amb forces per seguir caminant cap a ponent, de manera que no l'esperessin per la Festa Major, i que, si tot anava bé, ja es veurien per la Diada. Va callar, però, que si tot anava bé, per la Diada encara seria trescant per aquelles muntanyes que es retallaven, blavoses, cap a l'horitzó.

Després d'aquella nit en què pràcticament no havia pogut dormir, el seu cos necessitava una mica de repòs. En estat normal hagués pogut baixar fins al primer poble, agafar un autobús o un taxi i tornar a casa, però després de prendre la decisió que havia pres, li havia semblat que entre la blavor de les muntanyes que es retallaven a l'horitzó hi veia la Diada i que, si hi volia arribar, hauria d'esperar a haver travessat tot aquell espai que s'obria als seus peus. I com que el seu cap s'entestava a xiuxiuejar constantment aquella cançó del Viatge a Itaca, tenia clar que havia de pensar que l'important era la travessia, i no el port d'arribada.

Tenia temps, tot el temps que el seu sistema tancat li volgués concedir, i pensava uti-litzar-lo —tot aquell munt de temps— a fer allò que durant la vida anterior no havia pogut dur a la pràctica. I què volia fer? Doncs segur que ni ell mateix no ho sabia. Però segur que el camí li explicaria. Calia que anés buscant petits objectius, objectius assolibles i, sense pressa, quan hi fos a tocar, plantejar-ne un de nou.

De manera que, per començar, quan es va despertar després d'aquella llarga nit de vetlla que només li havia con-

cedit un parell d'hores quan ja el sol començava a sortir a l'altre extrem del Pirineu, va decidir que per aquell dia en tenia prou d'arribar fins al proper refugi guardat. Va mirar el mapa i va pensar que amb un parell d'hores de terreny força planer hi podria ser. Quan va haver fixat aquest objectiu, va ficar el cap de nou dins del seu sac de dormir i va aclucar de nou els ulls. No va aconseguir dormir gaire, però en despertar-se se sentia un home nou. Un home que havia aconseguit prendre una decisió transcendental durant la nit i mantenir-la al dia següent... un home amb son, per què havia de negar-ho?

Què tindrà la nit, que ens fa pensar plans que l'albada esborra? —es demanava ell mateix, en aquell matí emboirat.

La humitat del dia anterior s'havia condensat amb la baixada de temperatures de la nit i, aquella matinada, els perfils de les muntanyes havien estat presos poc a poc pels sentinelles blancs de la boira humida. Cada raconada estava embolcallada per una mena de llençol blanc. El nostre home hauria dit que el paisatge no hi era, si no hagués estat perquè ell sabia millor que ningú que el paisatge és tant dins nostre com a l'exterior.

Es va llevar quan va sentir la necessitat de sortir del sac, i es va preparar un bon got de llet condensada ben dolça i calenta. Hi va barrejar unes preses de xocolata que poc a poc es varen anar fonent, i després hi va afegir uns flocs de civada que feren espessir la barreja. Va pensar en la felicitat de les coses simples com la llet condensada i la xocolata calenta, i res no li va importar que aquell dia el paisatge continués amagat darrere d'una cortina opaca. Era gairebé migdia quan va acabar d'esmorzar i l'hora de dinar el va

atrapar que acabava de tancar la darrera sivella de la seva motxilla. Es va cordar fort els cordons de les sabates, es va tirar la motxilla a l'esquena —*coi com pesa el coi d'armari*, es va dir— i va començar a caminar. Va fer uns quants passos en què els peus encara no li funcionaven a ple rendiment i per un moment va pensar si no li hauria vingut una lesió. Però quan feia un centenar de metres que caminava i el camí començava a fer una lleugera pujada, va sentir que aquell dia tot aniria bé. Es va girar per mirar enrere i amb prou feines va poder veure el refugi on havia passat la nit que es retallava entre el llençol blanquinós que ocupava l'espai que havia estat el marc on havia pres la gran decisió. Caminava lentament, assaborint cada pas que feia, sentint com cadascun dels seus músculs s'anava adaptant al ritme que li tocava i al moviment que convenia...

Havia sortit del refugi molt abrigat, perquè l'aire era molt humit i la inactivitat el feia sentir més fred del que en realitat era. De manera que quan va arribar a un petit coll es va aturar per treure's l'anorac. Va mirar cap a tots els costats, però tot era blanc, tot excepte un retall de cel que s'obria just a sobre seu. Segurament era prop del límit superior de la boira, però ell sabia que el seu camí tornava a baixar i que seguiria dins del fantasma blanc encara una estona més. Es va asseure en una pedra al costat del camí i li va semblar sentir unes veus que parlaven. Primer havia estat un xiuxiueig distorsionat per la humitat de la boira, però al cap de poc podia sentir perfectament que no eren veus d'èssers encantats, sinó persones que s'acostaven a on ell era. Les va veure aparèixer d'un fons blanquinós, primer borroses i pràcticament imperceptibles, i després més ní-

tidament retallades contra la boira. Eren tres persones que caminaven de pressa, com si se'ls fes tard. Quan varen passar prop d'on ell era assegut, potser el varen saludar i tot, però en tot cas, no es varen aturar per parlar amb ell. Així seria millor —es va dir—, menys feina a voler aparentar ser polits!

Es va introduir de nou en la blancor humida que tapava el paisatge que el rodejava i el seu cap va recordar com havia començat tot plegat...

Vacances d'estiu

Quan li varen demanar on aniria de vacances aquell estiu no va saber què contestar. En tenia prou de saber que s'acostaven les vacances per a l'altra gent, perquè per a ell feia dies que havien arribat. I feia dies que no li calien, les vacances. Ell havia plegat de la feina i havia decidit que la seva jubilació seria seva, i no per al seu fill i net. Al cap i a la fi, el fill del seu fill no era el seu fill, es deia. El fill del seu fill necessitava els seus pares, i no un avi enrotllat que, per molt que ho intentés, sabia perfectament que mai no aconseguiria ser-ho.

Però quan li varen demanar on aniria de vacances, va sentir que s'esperava una resposta i, segurament, el nom d'un lloc. No s'hi valia a dir “no ho sé”, i menys encara “tant se me'n fum”. Havia de donar el nom d'un lloc... o guanyar temps dient que estava acabant-se de decidir. I va optar per tirar pilotes fora i fer veure que se les volia donar d'avi interessant que es volia fer pregar. Simples estratègies per viure la vellesa amb dignitat, fent-se el desmenjat, però

tampoc no tant com per semblar d'un altre planeta. O sigui, que tard o d'hora hauria de dir el nom d'un lloc i anar-hi a passar alguns dies.

I com que no tenia cap interès perquè ningú l'acompanyés, al cap d'uns dies va decidir que ja sabia on havia d'anar: a algun lloc de muntanya on la majoria de la gent de la seva edat no el seguiria, i el seu fill tampoc! Seguiria fent vida normal, sense haver de fer res especial, faria algunes fotos i un dia, mentre s'avorrís a la terrassa d'algun bar, en penjaria alguna a internet, perquè ningú no dubtés que havia anat de vacances. Mentre la xarxa demostraria fefaentment la seva normalitat, ell es prendria unes cerveses i es menjaria una ració de musclos (encara que fos a la muntanya) acompanyats de força cervesa. Seria tota la ració de gastronomia de les seves vacances d'aquell any, i si algú li preguntava massa pel tema, que vigilés no fos cas que els musclos amb cervesa del Pirineu es posessin de moda... *esferificació de múscul (sic) amb deconstrucció de cervesa... amb aires del Pirineu i aromes de ves a saber on...*

Mentre s'imaginava la cara que posarien els seus amics quan acabessin convençuts que tot plegat havia estat una mostra més de la seva ironia, anava passant llista de totes les coses que li caldria reposar. Necessitaria unes botes noves, i, si no era massa car, un sac d'aquells gruixuts com el paper de fumar que no abriguen, però com que tampoc no pesen, sempre els acabem perdonant la vida. De cantimplora, com sempre, una ampolla de gasosa de litre i mig. Farmaciola reduïda a la mínima expressió, sense oblidar-hi, però, aquelles pastilles que tallaven de cop la diarrea, per si de cas la gastronomia se li girava en contra. I paper, molt

paper, per escriure i prendre notes. I, és clar, una d'aquelles plaques solars que havia vist a la botiga, que es duïen penjades a la motxilla i anaven recollint energia per carregar els telèfons mòbils. I crema per al sol, que la seva pell sempre havia estat molt delicada. I roba d'aquesta d'ara que s'eixuga en un moment, i no pesa, ni abriga quan s'espera que ho faci... però que ajuda a integrar-se en el paisatge suburbà del Pirineu agostenc.

Sortiria de Viella a peu, enfilaria la vall que remunta el massís fins arribar gairebé al cim, on faria nit a la font porticada. La tenia pendent, aquella nitada prop del cim. Dormiria prop del raig de la font, i el seu soroll li trauria la son. Ja se sap que la primera nit fora de casa és la més difícil de totes. Aquella nit sempre costa agafar el son, avesats a la flonjor dels matalassos i a la foscor de les habitacions privades. Fora de casa, qualsevol soroll o qualsevol rastre de llum en una nit primerenca et treu les ganes de dormir i et converteix en un animal a la defensiva.

Les altres nits serien diferents, perquè l'esgotament i la relaxació l'ajudarien a aclucar els ulls. Excepte que, com li havia passat la nit anterior, no hagués pogut dormir a causa de l'excitació viscuda o de l'excés d'esforç desenvolupat. El coneixia bé, l'efecte de l'esforç intens i dels residus químics que resultaven del sobre esforç corrent per la seva sang...

En això pensava quan es va introduir una mica més en la blancor humida que tapava el paisatge al seu voltant i el seu cap encara recordava com havia començat tot plegat. Tot perquè algú li havia demanat on aniria de vacances aquell estiu. Entre la boira li va sortir el fantasma de Sartre, que li

recordava allò de què *l'infern són els altres*. Tots els altres, fills i nets inclosos, encara que ho fossin de bona fe.

Aquest pensament el va dur de nou a la consciència del lloc on es trobava. La boira no li deixava veure ni el lloc on anava ni el lloc d'on venia —la boira era com la vida mateixa—, però intuïa que no podia ser massa lluny del refugi. I si volia tenir unes vacances tranquil·les hauria de trucar al seu fill i dir-li que, finalment, havia decidit prorrogar uns quants dies més la seva travessia. Per a ell, les vacances havien començat feia encara no vint-i-quatre hores, quan l'havia enxampat aquella tempesta mentre pujava per aquella canal, o potser més exactament, la nit que havia passat en aquell refugi de pastors. Allà havia decidit que ja no calia seguir amb la hipocresia de les vacances adotzenades i que si havia decidit que seguiria caminant era perquè ell mateix havia determinat que volia seguir caminant fins al final del camí.

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

L'ENCORTADOR DE LLOPS

Josep Colom Prió

Obra finalista

Quim acabe de sopar i surt a pallar lo ruc i la mula. Amb les orelles dretes escolten les passes de l'amo pel paller i com amb la força les hi fa caure la palla per la trapa; és lo ressopó que cada dia l'amo les hi done després d'un dia de treball i de passada mire si'ls animals estan tots bé; com dive padrí:

—“Lo pinso milló è l'ull del sinyó”.

Donar una vista al bestiar és una bona costum, al cap de l'any t'estalvies algun mal de cap. L'home surt del paller, tanque la porta i s'espolsa la roba, després passe cossira de l'escabot d'auvelles; n'hi ha uns dos-cents caps d'amountanyats i a casa n'ha quedat un senyal d'una vintena de caps que crien; cap a la tarde, quan ja no fa tanta calor, les traïem a péixer. Tenim dos porcs de pens pra matar a l'hivern; a l'altra corralina la porca de cria done popa a set mamellons. Del bestiar menut se'n cuide la dona: conills, gallines, coloms que durant lo dia voleien pel terme i a la nit s'apolleren al colomer que hi ha al caps de casa. L'hort, que done cara sol i és de rec, se hi fa una mica de tot: esquerola, enciam, tomates, bitxos, garrotes, cols, àpid, trumfes, aubergínies, carbasses, carbassons, fesols d'emparalar, una antera de fragues. Arrecerats sota la paret, coberts amb una mica de

teulat, hi ha quatre tous d'abelles. Una mica més amunt, a la sortida de l'hort, hi ha la bassa pra regar i on a l'estiu la canalla hi passen bones estones banyant-se i agafant agullès. Estic content com han anat les coses; la dona m'ha sortit treballadora, estalviant i endreçada; fa cosa d'un any vam tenir gent nova, Jepet, un marrec que és l'alegria de la casa; les dos nens m'han sortit certs i adrets, lo gran Quimet, de deu anys tindrà l'argenda i el bestiar. Jepet, lo cabaler, si té bon cap lo farem estudiar al seminari i si no li buscarem una pubilla. Amb un somriure recorde que de jovenot li agradave Maria, la pubilleta de cal Buira de Porredón. Per la festa maió i festanals hi anave amb les companys a ratà, després se va fe nuví de Maria. Un any, per la festa maió, ballave amb Maria i la seua mare se va distraure parlant amb gent; vaig aprofitar pra escabota-la fora del ball i m'hi vaig declarar; a ella li agradava prou i no's va cap fer lo ronso, mos vam apotxonar de valent i mon vam tornar al ball, per si de cas! Lo dia que'm va caure a tomb li vaig dir a padrí:

—Sabeu que festeio amb Maria de casa Buira? —se'm mirà de reüll i amb la gorra una mica torta, sentencià:

—“Mai bon tronc, aigua amont”

Vaig quedar parat sense sapiguer que contestar-li, amb lo temps ho vaig entendre; no tenive cap re de ruc aguell home: Maria és pubilla i jo me n'hauria d'anar a casa seua de jove car ella és de casa bona i natres de casa baixa. No és cap igual treballar de pagès a un poble de nou-cents metres d'altitud com lo meu, que tot ve mes aviat i el fred és mes tardà, que un poble de mil quatre-cents metres d'altitud on a les montanyes hi pot nevar tots les mesos del any i on les tomates ja no tenen temps de madurar. Com cada tardor, aga-

fava la cabanera i menava lo ramat cap a l' Urgell a passar l'hivern. Abans de marxar padrí m'acabà d'explicar la lliçó:

—Escolta Quim —A casa Xollat de sis generacions que tots los hereus mos diem Joaquim— Aguest hivern al pla, que les nits són llargues, tens que festejar a l'Elvireta, la filla xica del cal Forques; mos anirí molt be de jove i als hiverns, quan hi anem amb lo bestiar, tindràs corrals i terres.

Aguell home ere de por, quan se li entabanave una cosa s'haví de sortir amb la seua; si ficave la bana amb un forat, se li serrave la bana ho se tirave la paret a terra prò com ell dive:

—“Lo temps i les mules mai enradere”.

Se taleie de la lluna plena, gran, vermelloa i un cel estrellat i llampent, treu la petaca de la butxaca de l'armilla i embolique un cigarret, sospire satisfet! A plaeret se'n torne cap a casa a sant colgat que l'endemà hi haurà matines i serà un altre dia de molta faena. A la porta de casa hi jeu Tixó, un mastí blanc que té per vigilar lo ramat hi defensa'l dels llops, al veure l'amo remene la cua, li passe la mà pel cap acariciant-lo; de reüll veu un ombra allargassada que passe llimat cap al carrer cobert, ha reconegut Perot lo veí:

—Quin sapalandant! Hasta a la nit ha de sortir a orquejà!
—Sap que'l veí és un baldragues; quan lo veu li fa més por que una pedregada seca.

Un sol espurlent il·lumine la vall, ja comence l'estiu i per tant la feina forta, com dive padrí:

—“Nou mesos d'hivern i tres d'infern”.

Quim té una argenda mitjaneta però molt ben menada. A la tardor fa'l redall, arroplegue pomes, peres, moixarrons, arrenque les trumfes; s'ha de bogar, llaurar i mantornar la terra pra puguer sembrar per l'any vinent, escassar les

freixeres pra fer fullats, asclar llenya. Per Nadal matar les pastius. A les llargues nits d'hivern, quan hi haví padrina, gloria gose! Ella filave vora'l foc i a la canalla mos feve passar lo rosari mentre estabellàvom fesols, espellofàvom aumetlles o desgranàvom blat de moro; mare preparave'l sopar i pare arreglave'ls animals, moltes nits s'escoltave les udols dels llops. Cap a la primavera apariar i manegar aïnes de treball: forques, rascletes, xapos, arpiots, aixartells, pics, pales, magalls, ardiments dels animals: arguets, bastos, salmes, i amb redortes fèvom cartres i paneres; andàs pra poder plantar la pleta, retornar algun esbalçader, espedregar bancals, tallar borses, arreglar cabanes, fer boïcs, preparar l'hort, cuida'ls animals i piponeant se passen les nou mesos d'hivern pro ara toquen tres mesos d'infern; de mig juny a mig setembre: dallar, regirar herba, tragar-la cap a casa, després de Sant Peri segar les ordis, forment, civada i sé-guel, tragar-ho cap a l'era, parar la batuda, mallar amb lo ruc i la mula, ventar; Tot l'estiu una patulla!

Al trenca'l dia, Quim embaste'ls animals i cride Quimet; menen un animal cadascun i amb la fresca del matí se'n van a la Cultia a carregar trepadella, que és la primera herba que se dalle. Quimet està content de poder ajudar pare, li agrade molt la faena del camp, sempre que pot piua al clot del bast del ruc i el fa trotar una estona. Després de carregar les arguets a carnull d'herba, s'asseuen sota un guindoler a reposar, fer un mos i beure. Lo matafesols aprete de valent; les animals carregats de tabals, mosqueien intranquils. Se'n van a casa pe'l camí que fa puiada, sota un cornàs uns ulls se'ls agoiten; a mig camí, on hi ha una marrada molt tancada, fan supo supo amb un gos enorme que ronque amenaçador i

les hi ensenye una serrallera de dents; les animals espantats s'esfuguen, trenquen la cingla, les hi cau la rabasta i tota la carga se'n va per terra, rebuixents giren camí avall a l'agallop com si hagués picat la mosca:

—Booo, ture't!, Booo —cride Quim,

Se taleie que l'espellotat home que'ls vigile fa un gesto amb lo braç, lo gos se'n va corrent.

—Pare! de qui és el gos? —pregunte Quimet.

—No és cap gos fill, és un llop. Aguell carnús de Perot ne té la culpa d'esfugar-los. Malparit! Així s'esbaconés! —exclame amb ràbia.

A la nit, després de pallar les animals, Quim se'n va a fumar un cigarret mentre agoite la lluna redona, enorme d'un color vermell com una taca de sang. Un calfred li recorre tot lo cos; un odi malaltís se li empegue al cor com la pega, allò no es bo! La visió de la lluna li done una sòmbra que no sabrí explicar-ho; li volen mal i faran lo que sigue pra fer-li la pell. Vol parlar amb algú de les seues cabòries; amb la dona no, que prou maldecaps té amb la casa, les animals i la canalla. Fa poc que han canviat lo rector, algun dia d'aguells, si se li presente l'ocasió, li'n parlarà i potser confessar-se i tot; no és normal aguell neguit que se'l menge per dins; decidit se'n va a dormir una mica més tranquil pro li semble veure l'ombra allargassada de Perot que s'escole cap al carrer cobert.

Diumenge al mati les campanes toquen les últimes battalades. Les dones entren a missa amb la mantellina al cap, se mullen les dits a l'aigua beneïda de la pica i fan lo senyal de la creu mentre van ocupant les bancs del devant, al seu radere les hòmens se treuen la gorra, suquen les dits a la

pica i s'asseuen cap al fons de l'església. Lo mossèn celebre la missa de cara a l'altar i de cul als feligresos, parle en llatí; tots contesten de cor. S'acabe la missa i l'església quede buida, mossèn se'n va a la sagristia a canviar-se, Quim aprofite per parlar amb ell.

—Déu vos guard!

—Endevant, passeu, passeu!

L'home fa una xica ginoflexió mentre bese la mà del capellà i tot seguit s'hi presente:

—Sóc Quim, l'hereu de casa Xollat.

—Vós direu! —li conteste mossèn

L'hereu, durant uns minuts, li conte penes i cabòries; mossèn, amb posat seriós, respon:

—Això us passe perquè teniu un problema de consciència, voliva parlar amb vós de l'hort de la Badia. —Quim se'l mire interrogant.

—Si, home! Aguet hort que vós meneu que està al costat de la rectoria, sapigheu que ara és meu.

—Veiam! no ho entenc, l'hort de la Badia el comprà padrí a mossèn Picoi ja fa mes de quaranta anys.

—Doques bé! —Diu mossèn amb murrieria— si li va comprar porteu-me les papers de l'escriptura.

—Mossèn —li diu una mica exaltat—, aguellns anys no se'n va fer cap, de paper, se va fer un tracte de paraula i això lo bisbat sempre mos ho ha respectat. En aguellns temps lo meu padrí li va donar a mossèn Picoi una dotzena de rals hi a part, que no ere cap obligació, sempre li dave coses de l'hort.

—Bé, bé —Diu mossèn aixecant la veu— Les paraules se'ls emporte'l vent. Feu lo favor de torna'm l'hort!

—Ah no, no! L'hort lo vam pagar i és ben nostre, que

uns bons farts de treballar hi hem tingut!

—Doques aquí s'acabe la conversa—Mossèn tot enfadat i amenaçant-lo diu: —Si no me'l voleu tornar, ja passaré per casa!

En comptes de trobar una mica de pau al seu tribulat esperit, encara se li embolique més la troca; se'n va sam-saneant.

—Sirà cara brut! Quin burnac! Així li caigués la campana al cap!.

Lo ramat de Perot s'està peixent de mig a mig lo camp gran de Xollat, ha tremullat tota l'herba a punt de dallar i l'ha deixat planxada igual que una coca, Quim, al taleiar-se de la malifeta, l'hi agafe un cagasang que amb tot l'odi del món i amb les dents serrades diu:

—Ja no puc més, lo vull denunciar a la justícia!

Perot té la paella pel mànec, no li cal tenir por dels llops perquè ja sap ell com encortar-los; a tots les pastors del poble les té dominats; si no li paguen un formatge per la mesada de l'orri i un pernill pel mandongo, les amenace que'ls engegarà les llops al ramat, però si accepten ja se cuidarà que no toquen ni un corder. Poc a poc tots han capitulat i s'avenen al tracte, però Quim no ha volgut abaixar mai lo cap i no vol pagar res amb aquell pantre que l'únic que busque és fer-se l'amo dels cumonals del poble i viure amb l'esquena dreta.

A la nit, tot sopant, auloren una forta restaput de roba cremada; Elvira puie a l'habitació, fa un crit i torne a baixar corrent.

—Quim, surt fum de l'armari!

Arrape una farrada plena d'aigua i puien tots dos les escales; a l'obrir l'armari la cara de sorpresa és per veure-ho;

lo foc s'ha apagat i només s'han cremat les calçotets del Quim, l'altra roba està plegada, planxada i neta tal com li havie deixat. Com és possible? Algú mos fa màgica.

Elvira, com cada matí, se'n va a donar menjar a la polla; hi ha una dotzena de gallines i tot just trenca'l dia, lo gall fa uns cants! És un bon rebel! Però aguet matí se deu haver adormit ja que no si sent cantar. Amb una panistra les hi porte una barreia de milloc, forment, civada i cols. Al atansar-se al galliner, s'extranye no sentir el gall, ni la remor de gallines esperant lo menjar, quan aurís la porta li fa un salt lo cor; les gallines esteses per terra totes mortes, a un racó lo gall mig esplomaçat de potes enlaire; se taleie que a l'altra punta del galliner hi ha una guineu estesa a terra, semble morta, segur que de la fartanada que s'ha fotut ha rebentat.

—Mala sorra! —exclame amb ràbia.

Quan arribe Quim i veu lo desastre, arrape la guilla per una pota, l'arrossegue fins a bora'l camí i diu:

—Després li trauré la pell, al menys que no sigue tot perdre.

Només deixar-li anar la pota, la guineu, com si hagués tornat a la vida fa un salt i s'escape corrents!

—Qui l'ha parit! Fixa't tu quina mala puta, s'ha fet la morta pra puguer-se escapar! Però, per on ha entrat?.

Dona el tomb per fora el galliner, no hi veu cap forrat per on pugués passar i la porta estave tancada amb lo forrellat. És clar! Lo dia abans a l'hora d'anar a poller, mentre Elvira recossire les nials per si hi havie algun ou,

la guilla haurie entrat radere seu sense deixar-se veure i s'amagarie a qualsevol racó.

Elvira se'n va a donar menjar als tossinos; a la porca que crie li fa bullir una caldera de trumfes, cols i recapte de l'hort; la farrada plena li aboque al cóm, se taleie que te lo braguer mol umflat i roieuc, les porcells no han popat i no'ls veu enlloc, cride:

—Xics, xics, gurn xics!

Recossire les voltants de la cort, les cride però no hi ha resposta ni els veu enlloc. Algú va obrir la porta perquè marxessin.

Al trenca'l dia, Quim embaste la mula i li carregue dos sacs de forment pra porta'ls a la mola. A part de moldre'l blat vol parlar amb Roseta; la dona del moliner té fama d'endivinaira; se diu que havie nascut la nit de Nadal i té una creu al paladar. Quan arribe a la mola cride:

—Bon dia, molinè!

—Bon dia que Déu mos do!

—Que'm porís fè una molguda de forment?

Lo moliner tot xamós li conteste amb gràcia.

—Qui primer arribe, primer molt si'l molinè vol.

—Tens pla raó. Com m'ho faràs això?

—Per cada sac molgut, un corteró ben enrasat pra jo.

—Bé, pro fes-me una bona mesura, eh!

—I tant home, Així ho faré!

—Tens cap a Roseta pra'lli? Voldria parlar amb ella.

—Sí que hi és, pra damont a la cuina deu remenar.

Quim puie les escales i veu la molinera apariant lo foc a un calder d'aigua bullint, al remenar les buscalls s'enlairen un món d'aixaldes. Lo vapor de l'aigua desprèn una forta

aulor d'herbes. Un gat pigallat assegut vora el foc agoite la mestressa.

—Bon dia, Roseta —salude— Que hi prepareu a la caldera que fa aquest perfum?.

—Benvingut a casa nostra! —conteste la dona— és un caldo que faig servir pra tirar a l'hort, així les plantes no s'embromen, aquesta bona aulor li done lo malrèbol. Que't porte prací?

L'home canvie d'expressió i amb lo rostre trist parle:

—Que la desgràcia s'ha fotut a casa nostra!

Li conte amb tot detall, lo foc a l'armari, la mort de les gallines i la desaparició dels porcells. La dona se quede mirant fixament lo vapor d'aigua, amb una mà fa'l gesto com si el volgués apartar, hi diu:

—La màgica la fa algú que se vestís per dalt.

Continue remenant lo calder, i mirant fixament la vaporada comente:

—La mort de les gallines i la desaparició dels mameillons, ho provoqe algú que és encortador d'animals, sobre tot dels llops però s'ho manegue pra fer el mal al pròxim; te el cor dolent. No von fieu! A les gallines ja no les hi podem fer res però les porcells s'han perdut pel terme. Resaré les responsos per turar que alguna ferota se vols menge.

Quan acabe l'oració pot escoltar com diu amb veu feble:

—Que'ls set caps de bestiar, pugue trobar. Parenostre...

Carregue les sacs de farina a la mula i després d'acomiar-se del moliner, se'n torne cap a casa. Camine a plaerret rumiant lo que li ha dit Roseta.

A mitja tarde, després de fer un tomb de migdiada, agafe la dalla, les pics, lo coder i el morralet; fa un crit a Quimet i se'n van a dallar lo tros de la Vinya. Arribant al bancal s'asseu a l'ombra d'una pomera, clave les pics a terra, desmunte la dalla i li passe lo dit gros per la fulla, se taleie que està enventada i que té alguna osca; amb lo martell pique una bona estona, després la torne a montar. Agafe la bota del vi del morralet, desenrosque lo tap de la xirimina i fa un bon traguèt. Quimet diu:

—Pare, deixa'm dallar, que jo tamé ne vull aprendre.

Quim li fa agafar la dalla i se pose al seu radere acompanyant-lo amb les dos mans al mateix ritme com si dalle-sen alhora.

—Veus, Quimet? A la dalla sempre l'hi ha de tocar lo taló a terra i lo tall una mica mes amont així no se t'amossarà.

A poc a poc van fent un rem d'herba. La dalla acabada de picar i ben esmolada talle com una navalla; a mig rem se taleien que se'ls hi ha clavats alguna cosa. Treuen la dalla de l'herba i a la punta hi ha clavats un cap de porcell. L'home se quede parat i sorprès, ara amb desfici busque dins de l'herba on hi trobe les caps dels mamellons, fins a set; no s'ho pot creure! Les cames li fan figa. Se'n va a seure a l'ombra i després d'un bon traguèt de vi rumie què ha pogut passar; recorde la trobada amb Roseta i l'hi venen al cap les últimes paraules:

—“Que'ls set caps de bestiar, pugue trobar”. Efectivament allí hi havia set caps dels set porcells.

Elvira se'n va a netejar la cort dels pastius i s'emporte al xic; lo dixé gateant per l'era on se distrau acaçant les pollets que es mouen per allí, la mare obre la porta del corral, un

dels pastius se'n va cap a l'era on jugue Jepet, lo porc va furgant per aci i per allà, lo nen se li acoste amb una trumfa a la maneta i estire lo braç per donar-li.

—Té! —Fa el menut tot divertit.

Lo porc aurís la boca pra menjar-se la trumfa però al mateix temps escapse un parell de dits de la maneta del nen. Les crits del xic fan corre la mare que al veure la sangarrera se quede escolrida com un paper de fumar, la dona fent lo cor fort s'emporte Jepet cap a casa per estemar-li la sang.

A la nit, com de costum, Quim se'n va a pallar les animals; quan passe devant lo carrer cobert, com un fantasma se li apareix Perot, l'home sempre va mal fargat i no fa massa gràcia trobar-te'l de dia però a la nit, entre la llum de la lluna i la foscor, li done un aspecte tètric; vesteix una gorra catxutxa calada fins les aures, la cara mascarada, les ulls xics i vermellosos a banda i banda d'un nas prim, llarg i ossut; la camisa esguinçada per tot arreu com si s'arrebolqués amb les llops, porte les pantalons amb un cuixal esbellegat i l'altre apedaçat amb una tarna de cap a cap, calce cipelles i fa una pudor que empeste. Quim recule un parell de passes, Perot obre la boca i ensenye les dents niellades, amb el dit índex acabat amb l'ungla llarga i negra, senyale Quim mentre diu rabiós:

—Ah!, pobre malparit, me vas denunciar a la justícia; m'han fotut trenta-vuit rals de multa però a fe de Déu que hi haurà tornes, no te'n fotogràs cap de jo! —Mirant-lo de fit a fit l'escopinà al mig de la cara i sense esperar cap resposta s'escolà pel carrer cobert.

Quim segueix una estona palplantat, està visquent un malson. Després de les desgràcies d'aguells dies no confie amb res de bo d'aguell home i se'n penedís de no claudi-

car a les seues exigències. La fal·lera de Perot no té límit i n'espere qualsevol bestiesa d'aguell trapalandana, ranós i torracollons.

Montalt porte barret, una broma cobreix tot el pic, mar-que canvi de temps i en un parell de dies tindran la tronada perdalt. A punta'l dia Quim i'l nen gran se'n van a tragar herba. Elvira s'arriba a l'hort de la badia a regar i birbar les plantes, amb la fresca del matí fa de bon treballar. Mossèn, rere la finestra de la rectoria, agoite com l'hortelana avie la bassa i l'aigua vomegue pels solcs; les abelles, calentes del sol, se van eixamenat pels arbres que volten l'hort, adesiara alguna se va atansant a la dona, se'ls aparte de la cara a manotades però les abelles, tot d'una, se desenganxen dels arbres i s'afolquen a l'hortelana; cride amb totes les forces i amb una fulla de col prove de foragita'ls però les anima-lons rabiosos li fitblen la cara, braços i mans; Elvira cau a terra per dalt l'entera de les fragues amb la cara rebotida i un mont d'abelles pels cabells com si li haguessen fet la permanent. Poc després Elvira deixe de moure's; les abelles se'n tornen a les arnes.

Pare i fill carreguen les arguets d'herba, N'han netejat una plapa però encara hi hauran de tornar, lliguen les so-gues i quan estan a punt de marxar la mula aixequa les au-relles espantada, tire coces i fot bots de pernes, Quimet està rasclant a tocar de la mula, Quim cride:

—Aparta't nen!, fui que't farà mal!

Quimet vol agafar-la pel morraller, però la mula, enra-biada, amb un bot de pernes endimoniât li clava les dos unglots al cap .

—Jesús Déu meu, pobre fill!

Quimet queda estirat a terra, mort, amb lo cap xafat. L'home l'agafe amb un braçat i l'abrace fortament amb les ulls anegats de llàgrimes.

—Pobre fill, què tan fet? Pobret!

Un escurçó surt de l'herba i cau a terra, Quim entén la causa que la mula se tornés guita, agafe la forca i tampaneie la serp mentre cride:

—Malparit, malparit, malparit!

Un taüt negre i un de blanc surten de casa Xollat. Quim va radere, semble que ha envellit deu anys en pocs dies; les cabells blancs i mig encorbat, s'ajude a caminar amb una mangala. No pot plorar perquè no li queden llàgrimes. Quan l'enterro arribe a la porta de l'església dos capellans surten a recebre'l, són lo rector i el vicari del poble veí. Lo rector l'acompanye en el sentiment hi li diu:

—Lo vostre mossèn avui no pot oficiar lo funeral car té audiència amb lo sinyor bisbe.

Quim fa un gest d'indiferència amb l'espalla i pense:

—Mai que torne! Així m'estalvio de veure aguella orquedat!

A mitja tarde, l'escabot d'auvelles les treu a péixer pels restolls. Aviar les auvelles l'ajude a suportar tanta desgràcia, es pot esbaiolar i li passen les cabòries. No les tanque fins a bocafofant, amb la fresqueta mengen a mos ple i no li murrien. Tixó l'acompanye amb el cap cot, sent la desgràcia de l'amo, porte'l collar pels llops, no se sap mai quan si poden presentar, aguella pesta. Quan l'estel cabrer surt llampent al cel ja és hora de tancar; per dalt d'una llenasca s'hi pare el duc, fa un crit angoixant anunciant la nit.

Ja és gran dia, Tartera surt a l'Espiadó, un bony que hi ha per dalt del poble on se veu tot lo terme. De lluny i pel trampo coneix l'home que s'atansa. Safalla coixeie una mica i porte un tirapeu per ajudar-se a caminar.

—Bon dia Taztera! —diu l'home amb una veu prima;
És safallós i quan parle manxe l'aire per dos dents que te separades del devant.

Tartera és una mica cacauells i amb veu grossa diu:

—Lo didia potser sirà bo pro reredéu quina nit de lla-llampics i trons!

—La quèztió que no fez cap auleza alz zembrats, lo blat ja eztà a punt de zegà i zi va caure algun gra de pedza. Bozanit collita! —fa Safalla amb gest preocupat.

—I Aavui tota l'herba momolla, fins a migdia no poporem cap tocaí.

—Beno —diu resignat Safalla— lo mateiz que l'ha mullat l'ha deurà zecar.

—Gogoita allà dalt, quina mumunió de voltès —comente Tartera mirant cap al cel posant-se la ma a la front com de visera.

—Aizò ez que un llamp ha mozt algun animal hi aza hi van les cazzonyairez a afaztàs! —explique Safalla senyalant amb lo ganxo cap al cel.

—Prò n'hi ha momolts, he!

—Zi, moltz n'hi ha! volateen pezdalt lez cultiez; —mirant cap a totes bandes diu:— zaz que'm de fer Tartera? azzibe-mos-hi!

Quan s'atansen a la cultia de Xollat senten les ganyols d'un gos. S'hi van acostant amb la pell tova, surten al caps de la riba i veuen lo funest espectacle.

—Oztia de Déu, quina batuda de beztiar mort! —exclame Safalla

—Jesús, Josep i Maria! —Tartera amb les ulls auberts com plats, no quequeie cap molla— Malparits de llops, quina carnisseria!

Al tros hi ha bestiar mort per tot arreu, cap a la fonada, cap a la capsada, al mig del tros, degollades, algunes amb la tripa fora, altres ja encetades; les voltès han començat la faena, espessiguent per aci i per allà; a tocar d'una gavarnera Tixó se llepe les ferides dels llops, al seu costat l'amo hi reste jagut a bocaterrosa. Les dos hòmens s'hi atansen, Safalla amb lo ganxo tuste lo cos del pastor, quasibé no se reconeix, és tot una massa de sang.

—Pobre Quim —no se poden aguantar les llàgrimes, somiquen com dos criatures, s'acosten l'un a l'altre i parlen fluixet:

—No toquem rez! tu que tenz bona cama, aviza al jutge hi al zometent, —li diu Safalla .

Tartera parle esberat.

—Pro tu queda't aquí a vigilar sinó aguesta pesta amb un tancar i aurir d'ulls se'ls hauran menjat.

—Cozze, cozze! Vez de preza! que jo vigilo.

Lo jutge inspeccione el cos de Quim i certifique la seua mort; cride al caporal del sometent i li ordene:

—Busqueu Perot i deteniu-lo, ell es l'assassí!

Lo caporal conteste:

—Com ho sap que ha estat Perot?

Lo jutge, mirant-se'l amb gravetat i com si dictés sentència, parle:

—Aquest cos porte la seua signatura, li ha clavat trenta-vuit punyalades!

Premi Lletres de Dones

Dotat pel Consorci d'Atenció a les Persones de l'Alt Urgell

ÍNTIMA HERÈNCIA

Miracle Sala i Farré

Obra guanyadora

Aquell va ser l'any de les calces: les del pis, les de l'empresa on treballava i les de la meva besàvia. Fins aleshores només em lligaven a ella dos records: una foto antiga i un canonet de minairons. Les calces serien el tercer.

Jo vivia a Sagrera, en un pis compartit amb amigues de la universitat. De tant en tant, quan recollíem la bugada del celobert, trobàvem a faltar alguna peça de roba interior. Sospitàvem del veí del replà, un individu estrany i blanquinós que vèiem d'esquitllada, i alguna vegada havíem considerat de penjar la roba a dintre, però teníem moltes ganes d'enxampar el culpable in flagranti i confiàvem que aviat ens n'arribaria l'ocasió i li cantaríem les quaranta, o les cinquanta. Elles em feien broma tot dient que jo rai, que podria aconseguir amb facilitat calces noves i fines. Però jo, tot i que ocupava els matins treballant en una empresa que fabricava roba íntima, no tocava ni una costura. Només papers i tecles.

Cada dia em llevava a les sis. Em dutxava-i-vestia-i-feia-un-cafè molt ràpid, com si teclegés la meva vida, i-corrria-cap-al-metro-a-tota-pastilla, pujava a un comboi de la línia blava fins a Verdaguer, allà canviava a la línia groga i baixava a Bogatell. En aquella hora del matí els viatgers

del metro érem treballadors d'entrepans embolicats de plata, molts obrers de la construcció o d'altres indústries que encara poblaven els contorns de la futura vila olímpica. Em mirava els rostres de la gent silenciosa dins els vagons del metro i pensava que les nostres calces de colors, voleiant atrevides al celobert, eren banderes de resistència per afrontar aquella vida trista.

Sortíem dels vagons com aigua que sobreïx d'una ampolla massa plena i inundàvem les andanes, les escales automàtiques, el carrer. Allà jo començava a córrer i arribava suada a la nau de rajols color d'argila. I veia l'estesa de torsos alineats, tots amb les seves pantalles a davant, i ja sentia els dits com picaven frisosos sobre el teclat, mentre les vigilants, tres dones gegants d'ulls impenetrables i cames enterques, exercien el control militar amunt i avall dels passadissos de taules. Jo m'afanyava a penjar l'abric en un dels penjadors d'arbre que hi havia a la petita entrada, i saltava cap al meu escriptori, que m'estava reclamant a crits, que m'estava acusant de fer-lo quedar malament enmig de totes les cadires plenes, entre aquell guirigall de tecles que cantaven què farem, què direm, què farem, què direm. No dèiem res, però fèiem molt.

Damunt la taula, ja hi tenia el plec de papers que els usuaris havien enviat amb la seva comanda de samarretes, pijames, camises de dormir, mitges, mitjons, calçotets i calces. Talles de totes mides. Colors diversos. Textures més gruixudes que primes per tenir calor fins i tot a l'hivern. La combinatòria era rica i t'hi havies de fixar bé perquè els enviaments no haguessin de ser retornats per culpa d'un detall equivocat en copiar les dades. També teníem catàlegs

a l'abast per comprovar els codis i els noms dels productes. I tot a un ritme delirant, les persones més ràpides que les màquines, els dits tan veloços com els ulls, i un altre i un altre i un altre. Què farem, què direm, què farem, què direm. I les tres ogresses, impassibles, passaven i carregaven les taules amb feixos nous, ben gruixuts, i no tocaven els que ja havies consignat perquè així després, al final de la jornada, comptaven la teva feina per pilots, i amb veu alta proclamaven la copista guanyadora, i amb to acusador reprovaven les que havien quedat a la cua.

Les parets marronoses allotjaven propaganda de la marca, ressaltant un dels seus punts forts: el teixit tèrmic. *Jo, fred? Mai*. Dones amb jerseis d'angora roses, homes amb samarretes blanques empelfades, nens amb collalts de tots colors. *Escalfant el país*. Nosaltres no podíem vestir aquelles peces, massa cares per a unes butxaques encara ben buides, però no patíem fred perquè érem moltes i treballàvem frenèticament, amb el neguit d'acumular plec de feina feta. Aquella sala, sense nosaltres, hauria estat glaçada. La majoria volia quedar-se a l'empresa després d'aquell mes de prova, però jo tenia clar que faria durar aquella experiència el temps just. Sovint el cap em marxava de les línies de la pantalla, perquè les dades ja se'm copiaven d'una manera mecànica, automàtica, i voleiava per damunt de paisatges verds, blaus, amples.

Les ogresses disposaven d'una taula gran que presidia la sala com un tribunal. M'hi van citar algunes vegades. Mentre una continuava fent guàrdia enmig de les taules, les altres dues, des de les seves butxaques, em clavaven els ulls com punyals. Nines diabòliques. El primer cop em van renyar

perquè arribava tard. Jo em vaig defensar al·legant que a les set en punt entrava per la porta. Em van dir que a les set en punt tocava estar asseguda davant l'ordinador i copiar, com la resta. En una altra ocasió em van advertir que no treballava prou de pressa: “No se't veu concentrada”. A la tercera, van prohibir-me de subministrar beguda a les meves veïnes: “Cadascú que s'espavili. I sense encantar-se”.

Un cap de setmana enmig d'aquells dies de ritme esfereïdor vaig acompanyar la mare a fer endreça al mas dels avis, en un poble del Pallars. Feia temps que es mantenia tancat i ara havien decidit que hi posarien masovers. Potser no recordaria res d'aquella visita, si no hi hagués trobat les calces de la meva besàvia, o la padrina xica, com li deïem. Eren una mena de bombatxos amb un tall al mig, per poder orinar sense haver-se d'aixecar la faldilla. Tenien la mida de coixineres i estaven fetes d'un cotó blanc i gruixut que el temps havia clapejat amb taques beix. Les vaig descobrir en un racó de calaixera, com encongides de vergonya. Semblaven llençols de lilit petit, o draps d'aquells que dormen pacients al fons dels mobles i que ni l'àvia ni la mare no volien que toquéssim. “Aniran bé per treure la pols”, deien, o bé, “En farem mocadors”. Sabien que no els aprofitaríem ni per una cosa ni per l'altra, perquè era una roba encatronada que gairebé es podia aguantar dreta. Vaig desplegar aquell fato amb cert astorament, pensant-me que havia descobert les bermudes d'una avantpassada moderna, però la mare em va corregir ràpid: “Són les calces de la padrina xica, i de quan anava mudada”. I encara va afegir: “O el que es posava si feia molt fred. El més normal era anar sense”. Se'm va escapar un comentari sobre el lladre veí: “Aquestes no

me les prendria, aquell desgraciat!” La mare, per sort, no em va sentir, perquè, d’altra manera, m’hauria demanat explicacions. Jo, per si de cas, vaig desviar-li l’atenció tornant al tema de la besàvia: “Encara guardes la seva foto?”

La dona ja era morta quan jo vaig néixer, però la tenia present del retrat que els avis conservaven al costat del tubet dels minairons —ambdós objectes havien esperonat les rondalles i fantasies de les nostres nits pirinenques— en una capsa de mocadors que jo havia vist per la masia. La besàvia era baixeta i escanyolida i anava vestida amb una brusa cordada fins a mig coll, tupida i fosca, i una faldilla llarga que li tapava les sabates. Estava tota sola, dreta enmig d’un camp, el cistell de cireres als peus, amb un monyo tibat i les mans agafades al davant. “Devia haver anat a portar la beguda als homes”, va fer la mare. Tenia un posat auster, seriós, encarada com una estàtua que mostrés la seva naturalesa de rostoll i cel a la posteritat. Una estampa per explicar al futur la condició d’aquelles dones de pagès de rústega o nul·la llenceria, que passaven fred i calor, i també gana, amb una vida duríssima com les pedres, aferrades a la terra, la família i la religió, i prou, ni més literatura que les cançons populars ni més horitzó que el de les muntanyes. Amb molt de sol, però sense conèixer el mar; amb molts camins i senderons, però breus i fressats pel mateix calçat. En les llegendes familiars, la llengua de la padrina xica tenia bona fama: deien que era molt viva i que no es deixava enredar per ningú. M’hauria agradat escoltar la seva manera de dir les coses. I acompanyar-la a pixar, els dies feiners, bo i ajupida enmig del camp, amb les faldilles estarrufades al volt, sense calces, i els diumenges, igual, però amb les calces esberlades.

Vaig tornar al meu pis d'estudiant amb aquelles calces, una herència galdosa però estimada que m'emportava de casa els avis. La foto i els minairons van romandre amb la mare: "Per a les meves històries", em va dir.

I vaig fer la bugada més estrafolària de la meua vida. "La meua roba i prou", vaig demanar a les companyes de pis, perquè volia que tot quedés en família. Feia uns mesos que havia renovat el mostrari de roba íntima, després que el ginecòleg m'aconsellés de fer servir peces blanques o de colors, no pas negres, que el tint negre contenia una substància que provocava al·lèrgia. Vaig arreplegar les calces més atrevides i virolades que guardava a la tauleta de nit i les vaig ficar a la rentadora, perquè amb la seva companyia alegrassin les calces grosses de la besàvia i n'estovessin la textura. I després ho vaig penjar tot al celobert, que la galeria va quedar farcida de banderoles amb pregàries tibetanes, amb una ensenya blanca que hi onejava al mig, grandiosa i contundent, però amb el cor trencat.

Les meves amigues n'estaven admirades i vam organitzar tandes per controlar els penjadors. A l'últim, com ja feia dies que ensumàvem, va aparèixer el veí sospitós. Tenia la cara tan llargaruda i ensopida que inspirava més pena que ràbia. Semblava que només li hagués tocat l'aire del pati interior. I, de fet, mai cap de nosaltres no recordava haver-hi coincidit fora al carrer. Ni haver-hi parlat. Però ell sabia qui érem les veïnes i nosaltres sabíem qui era ell. Totes volíem escridassar-lo alhora però jo, com a mestressa de les peces cobejades, em vaig afanyar a sortir al balcó i encarar-m'hi la primera:

—No vull que agafis res més. Però si toques les calces blanques et juro que et mataré.

Abans no corregués a amagar-se vam veure que s'havia tornat més vermell que una magrana, de vergonya, d'incrèdula o d'estupefacció. Però ara sí que s'havien acabat els furtus, n'estàvem ben segures. Vaig continuar rentant aquelles calces fins que van perdre les taques de resclosit.

Al cap de poc va arribar el meu darrer dia de feina a la nau de les comandes. Les ogresses em van convocar per quarta i última vegada. Aquell matí jo havia decidit que no correria. Que caminaria tranquil·la, que no em passaria cap semàfor en vermell, que contemplaria el cel i els quatre plataners que vorejaven el carrer de l'empresa, que oloraria la frescor matinal. Volia, expressament, fer una mica tard. Deu minuts.

Va ser entrar i veure les guardianes amb el braç aixecat, totes tres al voltant de la taula, ferotges com les tres parques, disposades a llençar-me tota la cavalleria per sobre. M'hi vaig acostar preveient l'esbroncada.

—Has arribat més tard que mai, avui —Parlaven fort per fer-se sentir bé sobre el repicar incansable dels teclats.

—Deu minuts, només. És el meu últim dia.

—El teu últim dia ha de ser com el primer.

Vaig dir que aquelles condicions de treball eren inhumanes, que encara que fóssim joves necessitàvem aturar-nos uns minuts, aixecar-nos i desentumir les cames, deixar reposar els dits, estirar l'esquena, intercanviar quatre paraules, conèixer una mica les veïnes de les altres taules.

Em van respondre que si volia cobrar aquell mes m'hauria de quedar una hora extra al final de la jornada. No m'hi vaig negar. Però vaig adjudicar talles S allà on havien d'anar-hi talles grosses, vaig fer comanda de samarretes ro-

ses als homes que les volien grises i vaig apuntar calçotets en comptes de visos, mitges en comptes de mitjons... Vaig copiar més feixos que cap dia.

Vaig sortir de la feina amb l'esperança de cobrar abans no els arribessin les pluges de queixes. Vaig córrer pels carrers de Barcelona, fugint d'aquella caverna de rajols que es cuidava d'escalfar la pàtria.

I a la nit, vaig somiar que les ogresses emmudien rodejades d'una turba de minairons enfollits: què farem, què direm, què farem, què direm... i, en veure que elles no reaccionaven amb els rugits habituals, els nans, delerosos d'activitat, van escalar les còrpores gegantines i van atacar amb queixalades decidides. Jo també m'havia convertit en una folleta afamada i, a mig mossegar, vaig descobrir la figura de la besàvia. Guarnida amb la seva roba fosca, m'ajudava a devorar les vigilants de la nau, tot i que anava sense dents i segurament sense calces.

D'aquelles calces immenses i antigues m'hi vaig fer dos coixins que vaig posar damunt del llit. Encara hi són, i és probable que s'hi mantinguin durant molt temps. Hi atanso les orelles i el nas. Em parlen de la terra i em recorden que, malgrat tot, sóc una dona afortunada. Cada dia, sens falta, els regalo un potxó.

Premi de Relats Curts de Joves Autors

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

CRIT SORD

Marc Cerrudo Boada

Obra guanyadora

Totes les dones de l'oficina flirtejaven amb en Martí. Pestanyejaven al mirar-lo i es tocaven el cabell quan passaven per davant del seu despatx. Ell responia amb somriures de dolça indiferència. Era un home ben plantat, de pòmuls marcats, afaitat diari i perenne pèl engominat. Malgrat ser prim, una notable amplada d'espatlles el dotava d'una perxa excel·lent per a portar roba italiana. Tot i això, les seves respostes a les llagoteries de les seves companyes de treball mai anaven més enllà de l'amabilitat i la calidesa de les seves mirades agraïdes.

Quan la jornada laboral conclouïa, en Martí s'acomiadava dels seus companys amb gentilesa però sense donar peu a cap mena de conversa. Sempre refusava les invitacions d'anar a prendre una cervesa al bar irlandès situat just davant del seu edifici d'oficines. S'enfundava la seva llarga gavardina negra, cordada fins a l'últim botó, i es col·locava amb delicadesa el barret que el seu avi li havia llegat al morir. Amb les mans a la butxaca, les seves passes ressonaven pels carrers com tambors que anuncien voga de combat a una galera romana.

Abans d'arribar al seu destí, en Martí comprava un diari suficientment gran per amagar-s'hi darrere en cas que fos

necessari. La gran majoria de cops l'escollit era el periòdic provincial, d'enormes i antiquades pàgines plenes d'anuncis de tota mena. Amb el diari sota el braç, en Martí ja podia dirigir-se al Col·legi Sant Gregori, ubicat allà on el nucli urbà es convertia en bosc. El Sant Gregori, que no es trobava a més d'una quinzena de minuts de les oficines d'en Martí, era un dels majors col·legis femenins de la ciutat. Un miler de nenes d'entre cinc i setze anys rebien classe allí diàriament, totes elles vestides amb l'uniforme de l'escola: falda de color gris fosc fins als genolls, una camisa blanca amb rivets de la mateixa tonalitat grisosa de la falda, mitjons blancs per sota els genolls i sabatilles negres de xarol.

En Martí arribava a l'escola a l'hora que totes les nenes acabaven classe i sortien de les aules. S'asseia en un dels molts bancs que es trobaven escampats per la plaça adjacent a l'entrada principal del col·legi, obria el diari sobre les cames, l'ignorava i començava a observar amb una inquietud impròpia d'ell les nenes que anaven sortint del Sant Gregori. Sempre quedava igual de meravellat per aquella visió. Les faldes de les nenes eren un batre d'ales platejades, i els seus cabells recollits en cues li recordaven a una manada de cavalls salvatges galopant per paratges desconeguts per l'home. Els ulls d'en Martí explotaven en mil universos, la bellesa de totes i cada una d'aquelles nenes li contreia el cor fins a convertir-lo en un pinyol de préssec. A vegades fins i tot la seva respiració s'accelerava de tal forma que havia d'apartar la mirada fins a recuperar l'alè.

El crepuscle planava sobre la ciutat. A en Martí li era igual. No s'aixecava del banc fins que l'última de les nenes hagués marxat de la plaça. El temps era una nimietat quan

davant dels seus ulls es dibuixava perfecte l'anhel d'una vida sencera. Amb els fanals despertant de la seva letargia, en Martí es tornava a col·locar el diari sota el braç i les mans a les butxaques i tornava a casa amb el cap cot, conversant amb l'altre jo que l'esgarrapava des de dins del seu propi ser.

En arribar a casa, penjava la gavadina i el barret a la perxa vella que s'apostava al rebedor com un sentinella. Llavors, sense deixar de treure's peces de roba, avançava pel llarg passadís de sostre alt que el portava fins al bany principal del pis. Americana, corbata, camisa, pantalons, mitjons i calçotets, s'anava desfent d'ells un per un i abandonant-los a la seva sort pel corredor de la mateixa manera que faria un explorador perdut al desert que ja no pot suportar més l'abrasió del Sol. Quan arribava al lavabo, s'aturava davant l'enorme mirall de cos sencer del costat de la banyera.

Primer s'observava immòbil, amb rostre hieràtic, analitzant el no-res. No es reconeixia en aquell reflex. A continuació, començava a palpar-se amb la punta dels dits el seu cos ossut. Les costelles marcades semblaven onades morint a la costa, i l'esquena el mapa a relleu d'una comarca muntanyosa. Quan s'acariciava, en Martí sentia estar tocant a un estrany. Era llavors quan tancava els ulls amb força i a la seva ment començaven a volar faldes corrent per places i llargues cabelleres que al trot desafiaven la gravetat de forma centesimal. Desitjava amb la força d'un exèrcit de centaures ser una d'aquelles nenes, vestir una falda i deixar que fos el vent qui pentinés la seva infinita cua de cabell. Davant del mirall, despullat i vençut, en Martí somiava en ser la Martina.

Premi Germans Espar i Tressens

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

LA BALADRERA

Pere Guixà Mabras

Obra guanyadora

El seu nom era Pere però tothom el coneixia al poble com el Peret de cal Grasset. Era el meu avi, i jo me l'estimava. Cada dia al migdia, quan sortia de l'escola, l'àvia ja em tenia preparada una cistella amb el dinar de l'avi i una llesca de pa amb vi i sucre per mi. Quan arribava a la vinya el cridava: “—Avi, avi!” I ell deixava la feina que estava fent i m'acompanyava a la barraca del tros i es posava a dinar. L'àvia sempre em deia: “—Quan hakis deixat el dinar torna aviat, no t'entretenguis”, però jo no li feia gaire cas i em quedava a escoltar les històries que l'avi, entre cullerada i cullerada, em relatava.

Potser que digui també que l'època en què tot això ocorria era a mitjans del segle passat. Jo no ho sabia perquè ningú de casa mai en parlava però feia poc més de deu anys que el país havia patit una gran desgràcia: hi havia hagut una guerra que va matar molta gent i en va fer patir molts més. I la gent que la van viure com el meu avi, vaig descobrir que tenien aquell esdeveniment com un tabú i mai volien parlar del tema. Crec que a més de la por també aquella bona gent sentien vergonya del que els va tocar viure i veure, però repeteixo que això jo no ho sabia com

tampoc sabia que a casa meva pertanyíem als que havien perdut.

Jo amb el temps em vaig fer més gran i l'avi més vell, era la llei de la vida. Pobre home, ja no podia anar a la vinya i passava el dia a l'hort que hi havia darrere de casa prenent el sol i arrancant les quatre herbes que la seva malmesa salut li permetia. Però per a un home que des de molt jove havia treballat al camp de sol a sol aquella nova situació li era desconeguda, tenint com única feina només recordar aquells llunyans dies en què ell era jove i valent. He de dir que mai m'oblidava d'ell i cada dia quan tenia un moment li anava a fer companyia i li demanava que m'expliqués alguna història de la seva joventut, que ja quasi me les sabia tan bé com ell.

Aquell últim hivern havia sigut molt dur, va morir molta gent gran al poble. L'avi va estar empiocat però, encara que va quedar dèbil, se'n va sortir. El que sí que vaig notar és que en ell alguna cosa havia canviat, i que les històries que em va contar des d'aquell moment eren diferents, i semblava que tenia pressa per relatar-me-les. Era com si es donés compte que la vida se li acabava, i que em volgués explicar històries tristes de la condició humana per preparar-me per enfrontar-me a la vida que a mi se m'obria, com si em volgués anticipar el que aviat em trobaria: traïcions, falta de caritat, mentides, enveges, supèrbies. I per fer-ho, què millor que amb relats i històries d'aquell temps maleït d'aquella maleïda guerra, en què per benefici d'uns es va causar el patiment de tantes famílies, o sinó, com a exemple tot una colla de pares del poble que aquella guerra els va prendre els fills.

Una de les històries que contà em va impactar moltíssim. Potser va ésser l'última, ja que va morir aviat. Mentre me la relatava jo veia que d'aquells ulls que havien vist tantes coses queien llàgrimes, i quan ho revisc encara m'emociona, ja que no hi ha res més trist que veure plorar un avi. Voldria explicar-vos aquella trista i real història que va ocórrer al mes de gener del 1939 en un poblet de la Catalunya central i del secà, Castellolí, perquè us emocioni i us colpegi com a mi.

Era el dia 19 de gener de 1939. La carretera que travessa el poble era un riu de vehicles i persones en retirada. Davant la imminent entrada dels nacionals i la possibilitat de sofrir un bombardeig, tal com havia passat en altres indrets, molta gent del poble va decidir marxar a refugiar-se a Roc Estret, paratge molt dens d'arbreda i vegetació, relativament a prop del poble i amb un camí bastant cuidat per la gent que es dedicava a fer fogots i carboneres.

En un espai separat aproximadament per tres-cents metres, s'hi van instal·lar dos tipus diferents de refugiats. La gent de dretes van anar tots a fer cap a la cova del Simonet, una balma que hi havia darrere d'un salt d'aigua on durant tot el període de la guerra s'hi va amagar el capellà a més de nois que s'havien emboscat per no anar al front. Aquest fet era conegut per tothom, però en cap moment van ser amoïnats ni delatats.

La gent d'esquerres es va refugiar a la cova del Sostre, de grans dimensions i amb dos nivells diferents. Allà hi van portar amb carros tot el necessari per passar un temps prudencial fins que la situació quedés definida. El primer dia a la tarda els refugiats de la cova del Sostre van haver de

cridar l'atenció als seus oponents perquè estaven celebrant una cerimònia religiosa i els cants se sentien de lluny. I també al revés, amb poc seny, els d'esquerres estaven fent foc per escalfar-se sense adonar-se de la gran fumada. Tant els uns com els altres delataven la seva situació. Bé escoltant els cants o veient el fum, allò podia desembocar en un desenllaç poc afortunat.

Així va ser fins al dia 22 a la tarda, quan va pujar-hi en Joan de ca la Lluïsa i amb grans crits d'excitació es va dirigir a la cova del Simonet. Volent demostrar que coneixia la llengua de l'imperi, la dels nous conqueridors, els deia: "Muchachos, salid. Los 'nacionals' ya están aquí. ¡Qué bien 'vestits' y qué bien 'parlados'! Y no molestan ni dicen 'res a ningú'". Tothom va anar recollint les coses i va anar tornant cap al poble. Els uns contents perquè ara ja manarien els seus i podrien passar comptes i els altres amb la cua entre cames perquè no sabien què els podia passar, però de segur que res de bo, tal com va ser.

En arribar al poble van poder comprovar que les cases on no hi havia quedat ningú havien estat saquejades, i que a més algunes coses havien estat destrossades pel sol fet de fer mal i perjudicar, com les botes del celler foradades amb tota la collita de vi perduda. A continuació van venir els requeriments per anar a declarar a l'Ajuntament. Aleshores va ser el moment de les multes, les humiliacions i un llarg etcètera.

Ara continuava explicant l'avi què va significar aquell 22 de gener pels que es van quedar al poble. Aquell dia a mitja tarda hi va haver nous esdeveniments. De cop es va sentir el soroll d'un avió que volava molt baix. Al poble hi

quedava poca gent. Els pocs que hi eren van sortir al carrer, uns desitjant que l'avió fos d'un bàndol determinat i altres desitjant el contrari. No hi va haver sort, era un vell Savoia italià pintat de color negre que els entesos anomenaven "la Pava". La seva missió era anar seguint la carretera i, quan li semblava, deixava anar uns senyals de fum que servien perquè quatre avions més petits es llancessin com gossos rabiosos sobre l'objectiu assenyalat bombardejant i metral·lant arreu.

Per sort dins del poble no hi va haver cap desgràcia, però el tros de carretera que anava fins a can Lluçia va ser metral·lat a consciència. La gent que anava en camions ja tenia la lliçó apresa i es llançava a terra entre les vinyes, endinsant-se als boscos que vorejaven la carretera.

De cop, quan es van acabar les explosions i el soroll dels avions va desaparèixer, es va sentir un gemec molt profund, com un llarg udol que glaçava la sang i que fins i tot no semblava humà. Primer varen creure que es tractava d'alguna persona ferida greu i, en acostar-s'hi, van comprovar que era la senyora Vicenta, que junt amb el seu marit estaven refugiats a cal Muntané. Es trobava al mig de la carretera agenollada, totalment escabellada i amb la roba estripada. El seu marit la volia aixecar, però tot sol li era impossible. Aquest fet es repetia cada vegada que sobrevolaven avions sobre el poble. Els graciosos de torn la van batejar amb el nom de la Baladrera, desconeixent el motiu de la pena que li feia perdre la raó quan sentia el soroll de l'aviació.

Aquesta senyora i el seu marit s'havien casat grans i, quan ja estaven resignats a no tenir fills, la providència va fer que aquell somni es fes realitat i que tinguessin un nen,

el Roger; el mateix noi que uns anys després, en el bombardeig del cine Coliseum i de retruc a un col·legi proper, va ser una de les víctimes innocents d'aquell despropòsit de guerra entre germans. A causa d'això, la dona va perdre la raó i el seu marit va creure que per al seu estat era millor anar-se'n de Barcelona, i així ho van fer. Quan va acabar la guerra, van desaparèixer del poble amb la mateixa discreció que havien arribat. I les notícies que es coneixen per la família que els havia acollit és que van morir de pena sense poder acceptar mai la tragèdia que els havia tocat viure.

Cada vegada que passa un desastre amb la mort d'éssers innocents, em ve el record de la història que em va relatar l'avi, d'aquesta família desgraciada per tota la vida. Sóc pare, i sé l'estimació que se sent pels fills. Només de pensar en aquest cas, se'm posa la pell de gallina. I me'n recordo del meu avi i de les seves llàgrimes explicant-me aquesta història perquè volia preparar-me perquè les desgràcies de la vida no m'agafessin desprevingut. Ho va aconseguir, però pateixo igualment.

Premi Josep Grau i Colell

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà
i l'Associació Cultural Trespunts Avall

L'INTACTE INSTANT DEL VOL

Cristina Álvarez Roig

Obra guanyadora

*A tu, el meu àngel, el meu tot, el meu altre jo,
el meu amor immortal*

LUDWIG VAN BEETHOVEN

[I]

LÍRICA LUNAR

(A Israel Clarà, pels mars de llum i poesia)

«... irreal, tan minvant de lluna imaginada,
tan certa com l'onatge i el vaivé del teu nom...»

ISRAEL CLARÀ, «Els ocells de la neu»

CONTRAPUNT

Escoltes un silenci blanc d'estrelles
i fas que sigui el llenç on vas pintant
un mar de llum amb llunes sentinelles.
Un plor vermell ressona a cada instant.

És la tendresa de les roses d'aigua,
l'olor del sol que neix de dintre el mar
i va teixint fils d'or sota un paraigua
d'on plouen els colors com per atzar.

¿Sents un *vivace* amb notes de ginesta?
El matí s'engalana amb mil clavells
semblants a una mirada deshonest
o als teus llavis d'hibiscos sempre bells.

Tastes el gust tan dolç d'aquest migdia
que es va desfent dins l'ambre de la mel
i vola amb una estranya melodia
com un ocell de foc cremant el cel.

Et detens un moment mentre contemples
aquest llenç ple de cel i flors de llum
i et sorprèn que ara els arbres siguin temples
per venerar els colors del contrallum.

Les hores tenyiran de blau la tarda
que inundarà els carrers amb un lent vals
i tu et perdràs entre l'anyil que guarda
els somnis dins d'esferes ancestrals.

LÍRICA LUNAR

«Como un libro es la noche. Y aprendieron a solas
a interpretar los signos cambiantes de la luna,»

ALEJANDRO DUQUE AMUSCO, «A la ilusión final»

Veig com et perds enllà del temps, dins teu,
en el silenci de l'habitació,
i et tornes contrallum de la claror
mentre descrius els somnis d'algun déu.

T'observo, ara que ets la tarda breu
i aquesta nit de la constel·lació
d'on naixerà, lunar, la creació.
El teu cos és absència, tacte lleu,

puresa de muguet, olor de cel,
l'enyor de la tardor, un desig de mi:
tan sols les mans recorden el poeta.

Ara que l'alba trenca un mar de mel
retornes, lentament, d'un vell confi
per oferir-me l'esplendor completa.

[II]

L'INTACTE INSTANT DEL VOL

(A Joan Ponç, pintor dels colors de l'ànima)

ABSÈNCIA DE LA LLUM

« Et du ciel, en poussière noire,
descendent sur nos désespoirs
de sinistres papillons noirs. »

ALBERT GIRAUD, « Le pierrot lunaire »

Som llum i som, també, la seva absència,
igual que el clarobscur de les passions
per on transcorre, fràgil, l'existència.
¿Per què són –o no– bones les accions

si és l'amor el motor? ¿Quina és l'essència
del bé i del mal? Confusos horitzons
separen cel i terra, transparència
d'uns límits grisos com a rerefons.

És la set d'immortalitat que ens fa
sentir el plaer més gran, la mort sublim,
fins a renéixer en un reflex pregon.

I és el desig, l'eterna set, que ens fa
ser els creadors d'un somni quan teixim
la bellesa en el gran tapís del món.

L'INTACTE INSTANT DEL VOL

(A Vicenç Altaió, per la bellesa que ens transforma i ens fa lliures)

« Aferra ferm la tanca del jardí,
tan bellament vida desendreçada.»
VICENÇ ALTAIÓ, «Radicals lliures»

Vam tastar el fruit prohibit per ser immortals
igual que els déus. Sentíem aquell tacte
de la foscor vessant-se com un vals
damunt les flors. I vam subscriure un pacte

amb els ocells que es perden dintre els alts
cels del mai més, a canvi de l'íntacte
instant del vol. Ja no érem animals
ni deïtats. Potser érem el bell acte

d'un creador que ens va voler imperfectes
i moridors, com l'incessant onatge
de l'oceà. Creació i destrucció,

pell mineral, memòria dels trajectes
d'un raig de llum, la mort dins un miratge
i esdevenir constant transformació.

EL JARDÍ D'OFÈLIA

«... sotto la luna acquosa,
par che dorma il cadavere d'Ofelia:
tombe sparse di fiori...»

VINCENZO CARDARELLI, «Autunno veneziano»

Una llavor arrelava en l'eterna penombra
de la terra. Naixia, molt lentament, la vida
en un bressol de mort. Plena de llum, a l'ombra
d'un vell mur, una tija ens donava la mida

de la més gran tendresa. Per sota, la penombra
devorava la llum del somni: pell ferida
pel silenci insondable d'aquest plor que es feia ombra
i un llit de fulles seques. Cucs i arrels de seguida

seran un bell roser damunt la tàpia blanca
de l'oblit que no mor. Com un fruit ja madur,
ara el meu cos recorda les flors d'aquella branca

i el gust tan dolç del sol. Saps...? Ja no és cap tabú
la lluna que se'm beu ni l'horitzó que es tanca
mentre em torno l'Ofèlia d'un jardí sense tu.

ELS ULLS DEL MAG

«Tan sols en la mort som eterns.»

JOAN PONÇ

Els teus ulls eren un calidoscopi
a l'invisible. Una altra dimensió
de l'ànima habitava un món impropri
d'éssers semblants a Déu i en l'horitzó

volaven peixos d'aire. Un telescopi
t'apropava mil llunes de neó
bevent-se el sol enmig de núvols d'opi.
T'adorms dins una al·lucinació

i danses amb l'enigma de les aus.
Un cel que ve de lluny es vessa en tu
mentre el cos nu se't torna iridescència.

Vences la mort amb una falç i els daus
cauen als peus d'un llangardaix gurú.
Pintes la màgia d'una eterna essència.

ORACLE NOCTURN

« Però, en el fons, ell continua debatent-se amb la pedra filosofal, bevent la sang espessa dels damnats, col·laborant amb el rat-penat, convertint-se en el confident del diable.»

JOSEP PALAU I FABRE, «Un rostre per a Joan Ponç»

Tu i la nit, sols. La vida que t'oblida
dins la foscor quan mors i et tornes llum
d'un món llunyà. Et perds, com un costum,
pels horitzons de l'existència, mida

de l'infinit, il·lusió prohibida
que es torna el llenç d'un màgic contrallum.
La teva nau travessa un mar de fum
i reapareix com l'au d'un foc que et crida.

Véns de l'infern. Duus, dins els ulls, l'oracle
que et desvetllà la veu ardent del gall
abans que el sol donés a llum el temps.

Blau arlequí que pintes el miracle
color d'etern, ¿què hi veus, en el mirall
nocturn del cel? La lluna que no tems.

LA CERTESA DEL LLIRI

(A Carles Duarte, per obrir finestres a l'univers)

«La mort i el jo
units en aquest somni
que ens travessa.»

CARLES DUARTE, «Alba del vespre»

Un arlequí pregunta a l'univers
quin era el temps d'abans del temps que és ara,
si va existir o era percepció clara.

Un crani amb con levita en l'or dispers

de l'horitzó traçant el dubte envers
el bé i el mal: intersecció tan rara
que s'esvaeix entre els pinzells que encara
són les errants d'enigmes en què et perds.

Busques la llum enllà de la finestra
que és el teu llenç i pintes amb mà destra
el que no es veu: desig i sofriment.

Surts del teu cos pels ulls d'un llarg deliri:
la veritat que busques és el lliri
d'on neix la mort on vius eternament.

ANELL

(A tu, el meu altre jo)

«... vas tornar possible el somni de tenir un sostre
de cristall. Ara la llum, com més forta és, menys et
cega.»

CARTA DE JOAN PONÇ A XAVIER CORBERÓ
Cadaqués, 1968

Un gran robí cremava el firmament
d'aquell amor que no tenia inici
perquè era anell girant eternament.
Tu i jo érem U, i el Tot, l'etern solstici

i ocells de foc morint i renaixent
en mars de temps, com l'aigua del caprici.
Som una flor de llum iridescent
fent-se el perfum d'algun jardí fictici.

L'àngel caigut voldrà multiplicar
peixos i pans que ens menjarem amb besos
de sal i sol desafiant la mort.

Es fa de nit a un lloc sense demà,
el Paradís sense pecat ni resos,
aquest espai infinit del record.

CORRESPONDÈNCIA PRIVADA

«Però que ningú s'enganyi: encara que caminem
entre la pols, ja coneixem el camí de les estrelles.
Silenci, per favor!»

CARTA DE JOAN PONÇ A MODEST CUIXART,
Nadal 1965

Amic Joan, t'escric des d'un paisatge ignot
en què sempre és de nit. Com tu, hi busco l'oracle
de la lluna que s'omple de silenci vernacle:
la mort de què venim per ser els ulls del pierrot

i la llum retrobada. El vol d'un ocellot
se'm fa rastre d'estels. És l'etern habitacle
del somni que dibuixes sota un cel que és l'ombracle
del sol que es desfà en foc. ¿Veus arribar el Quixot?

Ets tu, la silueta del profund desencís
en què ara m'emmirallo en clara simetria.
Jo també vull anar-me'n lluny del menyspreu dels bons,

i de les aus que dansen en un fals Paradís.
En el teu llenç he vist néixer la poesia.
Gràcies per tanta vida, per sempre més Joan Ponç.

Edició:

Ajuntament d'Organyà

Amb el suport de

Diputació de Lleida

municipis, territori i tu

